

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.1.21>

MODELOWANIE ŚWIATA DYSKURSYWNEGO (NA MATERIALE URIŹKIEGO TEKSTU HAŁYNY PAHUTIAK)

Sofia Sirenko

studentka Katedry Literatury Ukrainńskiej

Podkarpackiego Narodowego Uniwersytetu imienia Wasyla Stefanyka (Iwano-Frankiwsk, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-9695-4065

e-mail: sophiesirenko@gmail.com

Adnotacja. W artykule przeanalizowano strukturę fikcyjnego świata w świetle antropologii poznawczej. Antropologia poznawcza – podejście do analizy tekstu łączące metodologię poznawczą i literacko-antropologiczną. Teoria fikcyjnych światów definiuje świat artystyczny jako tekst powstały na przecięciu doświadczeń autora i czytelnika. W naszych badaniach fikcyjny świat jest podzielony na świat tekstowy i dyskursywny. Świat tekstu składa się ze świata postaci i prawdziwego świata sztuki. Świat postaci jest podzielony na podświetlanie wiedzy, pragnień, obowiązków, intencji, fantazji. Świat dyskursywny powstaje podczas aktu komunikacyjnego między autorem a czytelnikiem. W artykule zbadano modelowanie świata dyskursywnego tekstu uriżkiego przez H. Pahutiak w świetle teorii światów fikcyjnych i teorii światów tekstowych. Podczas tworzenia tekstu autor używa didaskalii, aby czytelnik zrozumiał poszczególne obrazy. Czytelnik tekstu uriżkiego ma dwie opcje jego postrzegania – jako mistyczną fascynującą prozę lub teksty filozoficzne o mitologicznym tle.

Słowa kluczowe: teoria światów tekstowych, antropologia literacka, tekst uriżki, świat dyskursywny.

MODELING OF THE DISCOURSE WORLD (ON THE MATERIAL OF URIZH TEXT OF G. PAHUTYAK)

Sofia Sirenko

Applicant at the Department of Ukrainian Literature

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-9695-4065

e-mail: sophiesirenko@gmail.com

Abstract. In the article the structure of fictional world is analyzed in the light of the cognitive anthropology. Cognitive anthropology is an approach of text analysis that combines cognitive methodology and literary anthropology. Fictional worlds theory defines the fiction as a text formed between the experience of the author and the experience of the reader. In this research the fictional world is divided into text world and discourse world. Text world consists of the character world and the real fiction world. Character world is divided into knowledge world, wish world, obligation world, intend world, fantasy world. Discourse world is created during the communicative act between the author and the reader. In the article modeling of the discourse world of Urizh text H. Pahutiak in the light of the fictional worlds theory and the text worlds theory is devised. The author uses remarks to make the reader understands the meaning of the images.

Key words: text world theory, literary anthropology, urizh text, discourse world.

МОДЕЛЮВАННЯ ДИСКУРСИВНОГО СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ УРІЗЬКОГО ТЕКСТУ ГАЛИНИ ПАГУТЯК)

Софія Сіренко

здобувачка кафедри української літератури

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-9695-4065

e-mail: sophiesirenko@gmail.com

Анотація. У статті проаналізовано будову фікційного світу у світлі когнітивної антропології. Когнітивна антропологія – підхід до аналізу тексту, що поєднує когнітивну та літературно-антропологічну методології. Теорія фікційних світів визначає художній світ як текст, утворений на перетині досвіду автора та читача. У нашому дослідженні фікційний світ поділено на текстовий і дискурсивний світи. Текстовий світ складається зі світу персонажів та реального художнього світу. Світ персонажів поділено на підсвіти знань, бажань, обов'язків, інтенцій, фантазій. Дискурсивний світ твориться під час комунікативного акту між автором і читачем. У статті досліджено моделювання дискурсивного світу урізького тексту Г. Пагутяк у світлі теорії фікційних світів та теорії текстових світів. Під час творення тексту авторка використовує ремарки, щоби читач зрозумів окремі образи. Читач урізького тексту має два варіанти його сприйняття – як містичну захопливу прозу або філософські тексти з міфологічним підґрунтям.

Ключові слова: теорія текстових світів, літературна антропологія, урізький текст, дискурсивний світ.

Вступ. У сучасному літературознавстві все більше стають актуальними полівекторні підходи до вивчення художнього тексту, що залучають до інструментарію, переосмисливши, здобутки інших наук, утілюють їх у нових інтерпретаційних теоріях. Об'єктом дослідження постає не лише текст, але й позатекстова реальність. Із приходом рецептивної теорії обмежитися інтерпретацією суто художнього світу без ролі в ньому автора та читача стало неможливо. У цьому контексті варто згадати і літературну антропологію, яка враховує і позицію автора як суб'єкта, що створив текст, і суб'єктивну позицію реципієнта (Поліщук, 2013: 117).

На комунікативній природі тексту як діалогу між автором і читачем наголошував М. Бахтін (Бахтін, 1996). Автор конструє художню дійсність у тексті, а читач її сприймає через особистий вимір та, що важливо, історичний контекст, у якому перебуває, актуалізує те, що є близьким для нього у момент рецепції, та реконструює у своїй проєкції. Текст, власне, виникає під час комунікації між автором та читачем, коли текст автора і текст читача накладаються один на інший, і є водночас письмом і читанням (Крістева, 2004: 195).

Текст реалізується в діалозі не лише між автором та читачем, але й соціокультурним простором, тож варто підкреслити – текст здійснюється в дискурсі.

Представники теорії текстових світів розглядають дискурс як складний психолінгвістичний феномен, побудований на процесі мовленнєвої діяльності, яка вписана в контекст і текст як результат такої діяльності (Кушнерук, 2012: 94).

Поняття дискурсу в загальному означає текст у сукупності з екстралінгвальними, психологічними, прагматичними, соціокультурними чинниками. У такому ключі дискурс функціонує тільки під час комунікації як результат інтерактивної діяльності між учасниками цього процесу. Власне, це «висловлений» текст, використання тексту чи його компонента в дії, ситуації, без якої його неможливо зрозуміти (Папуша, 1999: 67).

Цей термін, що прийшов із лінгвістики, із часом набув широкого значення й потрапив у сфери соціології, культурології, психології, естетики тощо, тож метафора «світ – текст», уведена представниками герменевтики та спроєктована постмодерністами, розгортається в метафору «світ – дискурс».

У статті пропонуємо розглянути поняття дискурсу, дискурсивного світу тексту крізь призму когнітивної антропології.

Когнітивна антропологія – наука, яка постала на межі культурної, філософської, психологічної антропології та когнітивістики, синтезувала досвід медицини, лінгвістики, етнології й інших дисциплін, як маркер методологічного плюралізму, розширила інтерпретаційний інструментарій та змінила кут зору на проблеми взаємодії когніції та культури. Як літературознавча методологія вона синтезувала когнітивну опцію аналізу тексту (дослідження когнітивної проєкції персонажа, фреймових структур, концептів, гештальтів, когнітивних моделей, ментальних світів, когнітивної авторської системи тексту) і антропологічну (тріада «автор – текст – читач»), гуманістична проєкція тексту).

Мета роботи – дослідити особливості моделювання дискурсивного світу уриського тексту Г. Пагутяк крізь призму когнітивно-антропологічного підходу.

Основна частина. Під уриським текстом Г. Пагутяк ми розуміємо єдність текстів письменниці про Уріж – «Гірчичне зерно», «Захід сонця в Урожі», «Книга снів та пробуджень», «Пан у чорному костюмі з блискучими гудзиками», «Уріж та його духи», «Уриська готика». Усі вказані тексти не лише поєднані спільним місцем розгортання сюжету – Урожем, концептуальною домінантою, але й міфологічною основою, вираженою в образах, сновидіннях, мотивах, пластом української культури, локальних архаїчних вірувань. Фактично авторка не пише нову повість чи оповідання, а продовжує створене. Тут доцільне твердження Л. Долежел: літературні твори можуть бути інтертекстуально пов'язані один з одним «не тільки на текстуальному рівні, але й на рівні фікційного світу, що не менш важливо» (Семіно, 2009: 33).

Завданнями нашого дослідження є окреслення концепцій теорії фікційних світів та теорії текстових світів у межах когнітивно-антропологічної проєкції, аналіз побудови фікційного світу, змодельовання дискурсивного світу уриського тексту Г. Пагутяк.

Дискурсивний світ уриського тексту у статті проаналізовано крізь призму теорії фікційних світів та теорії текстових світів. Тож розглянемо їхні основні положення.

Теорія фікційних світів (Л. Долежел, Т. Павел, М. Раян) адаптувала теорію можливих світів до літератури. Кожна людина сприймає об'єктивний світ (учені вживають термін «реальний») крізь призму власних уявлень, переживань, знань, отже, реальний світ – це множина альтернативних можливих світів.

Світ художнього тексту сприймається в такому ракурсі як можливий, тобто такий, що існує за певних умов і де функціонують власні закони. Т. Павел акцентував на тому, що художній світ (ми вживаємо термін «фікційний») не можна інтерпретувати крізь призму мімесису, адже він створений не як наслідування реальності, а як автономна одиниця. Утім, така думка надто категорична. Усуває це літературна антропологія, окремі положення якої застосовували і представники теорії фікційних світів. Як міркує М. Марковський, людина «переживає» світ, не може від нього звільнитися. А світ «творить з неї суб'єкта досвіду» (Марковський, 2008: 494–495). Художній світ у такому ракурсі твориться на перетині альтернативних світів автора та читача.

Автор творить текст без копіювання реального світу, а переосмислює, використовує реалії у власній рецепції, вибудовує фікційну дійсність. За аналогією, і читач крізь призму власного досвіду сприймає текст, спроєктований автором. Отже, художній світ – мовленнєвий акт, де відбувається обмін досвідом (Голодюк, 2014: 62).

Представники теорії фікційних світів досліджують взаємозв'язок між текстовим світом та позатекстуальною реальністю, а також фікційність та нарративність як визначальні ознаки художнього світу.

Л. Долежел, перейнявши класифікацію модальностей у логіці, виокремлював алетичну (неможливість / неможливість), деонтичну (дозволеність / заборона, обов'язок), аксіологічну (оцінки «добре», «погано», «байдуже»), епістемну (знання, незнання, припущення) системи модальностей. У класифікації М. Раян художній світ ділиться на реальний і приватний (світ персонажа), останній складається зі світів знань, бажань, обов'язків, інтенцій, фантазій (сновидінь, візій).

Теорія текстових світів (П. Верт, Дж. Гевінс, Л. Ідальго Давнінг, Е. Семіно) належить до сфери когнітивного мовознавства та була розроблена для вивчення мови у процесі комунікації. Дискурс відображає когніцію людини, ментальні процеси, через які реалізується спілкування. Такі ментальні репрезентації означені «світами», сформовані завдяки мовленнєвої діяльності реципієнтом, який зі свого боку впливає на перебіг утворення сенсу. Мету теорії можна окреслити як розгляд продукування та структурування концептуальних світів ("conceptual worlds"), що створені під час комунікативного акту. Так, з одного боку постає автор (відправник), що «виробляє» текст, повідомлення, і читач (отримувач), який сприймає та відтворює. Як бачимо, така проєкція перегукується з теорією фікційних світів. Дослідники виокремлюють три типи світів, які належать до різних структурних рівнів, проте схожі за будовою, – дискурсивний, текстовий і модальний. Теорія текстових світів, розроблена П. Вертом наприкінці 1980-х рр., розширила межі не лише когнітивної лінгвістики, але й літературознавства, зокрема когнітивної поетики, де була застосована для аналізу концептуальних світів, сконструйованих читачами, вивченні інтерсвітових та, відповідно, міжтекстуальних зв'язків, дослідженні різних рецепцій одного тексту.

Дж. Гевінс розглядає текстові світи як утворення модальних висловлювань у художній літературі, пропонує модифікувати погляди П. Верта щодо цієї ділянки дискурсу.

Дискурсивний світ вчена визначає як фундаментальний, розгорнений учасниками спілкування, що обмінюються один з одним особистим досвідом та загальнокультурними знаннями (Гевінс, 2007: 9–10).

У проєкції Е. Семіно текстовий світ – набір сценаріїв, тип реальності, визначеної текстом. Учена означає його як динамічну ментальну репрезентацію, що виникає під час процесу читання, тобто взаємодії з текстом.

З огляду на викладене ми пропонуємо таку схему фікційного світу (ми обрали термін «фікційний»), щоби підкреслити його неміметичність, образність). Фікційний світ поділяється на дискурсивний (утворення на перетині текстів автора та читача) і текстовий світи. Останній складається з реального художнього світу та підсвітів персонажів (знання, обов'язки, бажання, наміри, фантазії). Уважаємо, що саме перелічені категорії допоможуть сповна інтерпретувати персонажа. Реальний художній світ означає сконструйовану автором художню дійсність, де діють героїв. Сюди входить простір, час, нарративні сили, які під час читання сприймаються як реальні.

Для Г. Пагутяк Уріж – знаковий простір, оскільки письменниця провела в реальному Урожі дитинство. Тут вона слухала оповіді про демонічних персонажів, містичні сили, що згодом втілювалися в текстах. Без цього бекграунду їхня інтерпретація буде неповною.

Авторка, яка вивчає історію своїх краю та роду, часто міфологізує. «Наше плем'я (бойки – С. С.) має в собі дуже мало слов'янського, це – нащадки кельтів і фракційців. А мені приснився сон, як на нашому полі жінки в білій одежі жали зелене просо, і я почула голос: «Це – твої прабаби». Отже, я маю потужний захист як член великої родини, яка завжди відзначалася впертістю й почуттям власної гідності». Свій рід по материній лінії виводить з роду Влада Цепеша, що став прототипом демонологічного образу Дракули (Славінська, 2011).

Міф про походження Урожа нам розповідають у збірці «Уріж та його духи». Згідно з ним, село виникло дуже давно, тисячі років тому. Дві гори утворюють своєрідну браму, що графічно нагадує руно "uruz". Звідси й означення «урузький», тобто виходець з Урожа. На горі Магурі було язичницьке капище, вона була священною, символізувала мудрість, знання (Пагутяк, 2012: 111–112).

Згідно з іншим міфом, колись двоє братів-близнюків оборали місце, де мав бути Уріж, двома волами. З того часу тут ніколи не стрічались ворожі війська» (Пагутяк, 1990: 14). Відтак Г. Пагутяк до фікційного світу залучила свою інтерпретацію іншого – міфу про заснування Риму Ромулом і Ремом.

В іншому інтерв'ю Г. Пагутяк підкреслювала, що реального Урожа не існує. «Він увесь нереальний – на папері і на тій землі, де він стоїть тисячі років. Я знайшла на горі Ласки кам'яну пташку, якій може бути й 20 тисяч років. Ми живемо з Урожем разом. Щось він мені розповідає, щось я йому. <...> хоч би якою важкою була доля людини, а коли вона шукає підтримки у всіх мертвих і живих свого роду, їй вдається бодай трохи змінити цю долю на краще. Мабуть, тому я так прив'язана до Урожа» (Панченко, 2008).

На обірваність зв'язку Урожа фікційного й Урожа реального звертала увагу й Р. Харчук: «Уріж – це сон, примарний, чуттєвий світ, часто незрозумілий, інтуїтивний, зітканий з есхатологічних видінь і чарівних казок, зокрема, про давно померлу панну-молоду сумної вроди чи панну із жовтим волоссям, яка опівночі виходить із могили, щоб зустрітися зі своїм милим – паном у чорному костюмі із блискучими гудзиками».

Прив'язаність до Урожа існує не лише в авторки, але й у персонажів урізького тексту. Так, Жінка («Захід сонця в Урожі») подорожує «по світах з вісімнадцяти років» (Пагутяк, 2007: 7), проте завжди повертається до Урожа. Вона ж порівнює Уріж із яйцем: «Я живу в цьому яйці, яке плаває, зараз в мирних потоках дощу» (Пагутяк, 2007: 7). Образ яйця – міфологічний, отже, знову інтертекст. Ще в текстах Уріж номінують як «серединний світ поміж ворожими світами», «затулений долонями Господа» (Пагутяк, 2009: 83). Водночас простір змодельовано закритим; таким, що відштовхує нерідні йому елементи: «Кожен, хто приходив до Урожа, був для нього чужорідним тілом, скалкою в оці, бо найменші зміни могли призвести до катастрофи» (Пагутяк, 2009: 65), «чужому тут було зле», «Уріж не приймає чужого і не дає свого» (Пагутяк, 2007: 19).

Власне, іноді Уріж неможливо покинути живим, як це ми бачимо на прикладі персонажа з повісті «Захід сонця в Урожі».

В інтерв'ю з В. Панченком авторка порівнює Уріж із Макондо.

Усе вищезазначене міфологізує Уріж, підкреслює цим його значущість та унікальність. Це, на наш погляд, і є авторським наміром, і не залишає читача байдужим.

Читача урізького тексту можна поділити на дві категорії: той, який сприйматиме «Захід сонця в Урожі», «Пан в чорному костюмі з блискучими гудзиками», «Урізьку готику» як захопливі містичні історії; інший реципієнт інтерпретуватиме тексти з погляду міфології. Сама ж письменниця фантастичні сюжети називала «способом розширення свідомості» (Панченко).

Щоби відчитати всі інтертексти, друга категорія читачів повинна бути ерудованою. Наприклад, «Захід сонця і Урожі» можна аналізувати як сакральну притчу, бо тут наявна символіка, що має міфологічну природу (сонце, вода, дощ, ріка, ліс, човен). Крізь призму аналітичної психології К. Юнга в образах убачаються архетипи Аніми, Тіні, Дитини, Самості.

Попри «нереальність» Урожа, читач усе ж розуміє, що авторка подекуди зображує реальний світ, який перегукується з історичним часом. У текстах «Гірчичне зерно», «Захід сонця в Урожі», «Пан у чорному костюмі <...>» читач зможе визначити, що події розгортаються приблизно в час написання цих текстів. Утім авторка часто використовує прийом ретроспективи.

Поміркуймо, які прийоми застосовує авторка, щоби вплинути на реципієнта. На перший погляд повість «Захід сонця в Урожі» може здатися читачеві історією про зраду втомленої жінки, яка покинула свого чоловіка, як тільки побачила альтернативу в образі «екзотичного» Моряка. Долею героїні перейматиметься жіноча читацька аудиторія. Авторка моделює розповідь у цьому тексті від першої особи, змінюючи персонажів. Перед реципієнтом моделюються два альтернативні світи – Жінки і Чоловіка. Тож читач бачить різні погляди на однакові події і детально заглиблюється у внутрішній світ героїв, а це сприяє кращій рецепції фікційного світу.

Сама ж авторка так описувала значення цього тексту: «Не знаю чому, але повість «Захід сонця в Урожа» була надзвичайно добре сприйнята, хоча я не вважаю цю річ знаковою для себе. Такий собі любовний трикутник із присмаком крові. Якби я застрягла на цій тематиці, то зараз процвітала б серед автури жіночої прози».

Отже, Г. Пагутяк не ставила собі за мету написати сакральну притчу.

Наратив тексту «Гірчичне зерно» (Пагутяк, 1990) побудований хронологічно, що привертає увагу реципієнта й актуалізує події. Окрім цього, тут є поетичні вставки. Прийом ретроспективи спостерігається у другій частині. Тут читач дізнається причину того, чому до головного героя Михайла Басараба (а це знакове для Г. Пагутяк прізвище – С. С.) приходять душа померлого друга Леся Козловського. Загалом, містичне наповнення тексту – одна з характерних ознак прози письменниці, а це приваблює широке коло читацькою аудиторії. Згадати хоча б демонологічний образ опиря (в українській демонології – упир).

Роман «Урізька готика» цікавий передусім тим, що в ньому вставлений цілком нарис І. Франка «Спалення опирів у селі Нагуєвичях у 1831 році». По-друге, на рацію часто переривають слова автора у вигляді невеликих коментарів, що направляють реципієнта в потрібне для автора річище інтерпретації: «Бойки встидаються красно говорити: їхня мова проста, як і їхні страви без м'яса і тлушу. Вони тужать за вершинами гір, на які ніколи не мають часу піднятися» (Пагутяк, 2009: 20); «Велика дорога розтинала горб, ділячи село на Уріж Нижній та Уріж Вишній, хоч насправді то було одне село. Насправді казали «горішній кінець» і «долішній кінець»» (Пагутяк, 2009: 26); «бо бойки мають звичай бавитись коло небіжчика після парастасу в «лопатки». Дивний, можна сказати, варварський ритуал, описаний, до речі, Михайлом Коцюбинським у «Тінях забутих предків». <...> Були й інші забавки, які з часом стали дівочими забавками, втративши своє первісне призначення <...>» (Пагутяк, 2009: 33); «Чи можемо ми витлумачити цей сон за нього? Згідно з теорією З. Фрейда, Орко прагнув змінити власне життя, перейшовши з-під однієї опіки під іншу, але не знав, як це зробити. Згідно ж учення К. Юнга, ворота означали вибір, ініціацію. Дім символізував розширення краєвиду, тобто світогляду, до чого хлопець не був готовий» (Пагутяк, 2009: 46); «І ще додамо: Уріж, який він тоді був, годився на те, щоби по ньому інтерпретували Лукрецієву книгу «Про природу речей», бо тут існували у чистому вигляді хмари, вогонь, вода, віра й надія. Була й Любов, але присипана землею й завалена камінням до часу. Лише до часу» (Пагутяк, 2009: 336).

Висновки. Отже, когнітивна антропологія – актуальна методологія, що дозволяє інтерпретувати текст не лише як закриту систему, але й як продукт комунікації між автором та читачем. Дискурсивний світ тексту творять крізь призму досвіду автор і читач. Отже, дискурсивний світ динамічний, рухомий, оскільки сприймається реципієнтом через знання, думки, переживання, емоції. Дискурсивний світ урізького тексту Г. Пагутяк побудований на міфології, містиці, подекуди авторка подає ремарки, задає цим призму інтерпретації. Перспективи подальшого наукового дослідження вбачаємо в аналізі дискурсивного світу текстів інших письменників, розгляді цілей, стратегій комунікації між автором та читачем.

Список використаних джерел:

1. Бахтін М. Проблема тексту в лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках. *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття*. Львів : Літопис. 1996. С. 318–323.
2. Голодок І. Герой як стильовий конститuent фікційного світу модернізму. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126 (1). С. 58–65.
3. Кристева Ю. Избранные труды: Разрушение поэтики. Москва : Российская политическая энциклопедия, 2004. 656 с.

4. Кушнерук С. Дискурсивный и текстовый миры: возможности уровневой стратификации дискурса. 2012. URL: http://journals.uspu.ru/attachments/article/153/%D0%9F%D0%9B_2_%D0%9A%D1%83%D1%88%D0%BD%D0%B5%D1%80%D1%83%D0%BA.PDF.
5. Марковський М. Антропологія, гуманізм, інтерпретація. *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ століття*. Київ : Києво-Могилян. акад. 2008. С. 491–503.
6. Пагутяк Г. Гірчичне зерно : Повісті. Київ : Радянський письменник, 1990. 231 с.
7. Пагутяк Г. Захід сонця в Урожі : Романи, повісті, оповідання, новели. 2-ге вид., переробл. і доп. Львів : ЛА «Піраміда», 2007. 368 с.
8. Пагутяк Г. Село Уріж та його духи. *Березіль*. 2012. № № 7–8. С. 85–113.
9. Пагутяк Г. Урізька готика. Київ : ПП «Дуліби», 2009. 352 с.
10. Панченко В. Галина Пагутяк: «Я з тих людей, яким більше подобається виходити через вікно <...>». 2008. URL: <http://litakcent.com/2008/05/19/ya-z-tyh-lyudey-yakym-bilshe-podobayetsya-vyhodyty-cherez-vikno/>.
11. Папуша І. Між розповіддю і дискурсом: українська література в нарративній перспективі. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 1999. Вип. 5. С. 67–71.
12. Поліщук О. Літературна антропологія як актуальна наукова пропозиція. *Studia philologica*. 2013. Вип. 2. С. 116–120.
13. Славінська І. Галина Пагутяк: Людина не повинна прагнути щастя. 2011. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2011/01/18/70491/>.
14. Харчук Р. Одкровення Галини Пагутяк. 2008. URL: <http://litakcent.com/2008/07/14/roksana-harchuk-odkrovennja-halyny-pahutjak/>.
15. Doležel L. *Heterocosmica: Fiction and Possible Worlds*. Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 2000. 339 p.
16. Ryan M. *Possible Worlds, Artificial. Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington : Indiana University Press, 1991. 291 p.
17. Semino E. Text worlds. *Cognitive Poetics: Goals, Gains and Gaps* / G. Brone, J. Vandaele (Eds.). 2009. P. 33–71.

References:

1. Bakhtin, M. (1996). Problema tekstu v linhvistytsi, filolohii ta inshykh humanitarnykh naukakh [Problem of the Text in Linguistics, Philology, and the Human Sciences]. *Slovo. Znak. Dyskurs: Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* Lviv: Litopys, 1996. pp. 318–323.
2. Holodiuk, I.R. (2014). Heroi yak styliovyi konstytuent fiktsiinoho svitu modernizmu [A Character as a style constituent of the modernist fictional world]. *Inozemna filolohiia*, issue 126 (1), pp. 58–65. [in Ukrainian].
3. Kristeva, Ju. (2004). *Izbrannyye trudy: Razrushenie poetiki* [Selected works: destruction poetics] M.: Rossiiskaia politicheskaiia entsiklopediia (ROSSPEN), 656 p. [in Russian].
4. Kushneruk, S.L. (2012). Diskursivnyi i tekstovyi miry: vozmozhnosti urovnevoi stratifikatsii diskursa [Discourse and Text Worlds: possibilities of level stratification of discourse]. Retrieved from: http://journals.uspu.ru/attachments/article/153/%D0%9F%D0%9B_2_%D0%9A%D1%83%D1%88%D0%BD%D0%B5%D1%80%D1%83%D0%BA.PDF. [in Russian].
5. Markovskiy M. Antropolohiia, humanizm, interpretatsiia [Anthropology, humanism, interpretation.]. *Teoriia literatury v Polshchi. Antolohiia tekstiv. Druha polovyna XX – pochatok XX st.* K., pp. 491–503.
6. Pahutiak, H. (1990). *Hirchychne zerno: Povisti* [Mustard grain: Stories]. K.: Radianskyi pysmennyk, 1990, 231 p. [in Ukrainian].
7. Pahutiak, H. *Zakhid sonsia v Urozhi: Romany, povisti, opovidannia, novely. 2-he vyd., perevobl. i dop.* [Sunset in Urizh] Lviv: LA “Piramida”. 368 p.
8. Pahutiak, H. (2012). *Selo Urizh ta yoho dukhy* [Urizh and its spirits]. *Berezil*. № № 7–8, pp. 85–113. [in Ukrainian].
9. Pahutiak, H. *Urizka hotyka* [Urizh gothic]. K.: PP “Duliby”, 2009, 352 p. [in Ukrainian].
10. Panchenko, V. (2008). *Halyna Pahutiak: “Ia z tykh liudei, yakym bilshe podobaietsia vykhodyty cherez vikno <...>”* [Halyna Pahutiak: “I am one of those people who like to go out the window <...>”]. Retrieved from: <http://litakcent.com/2008/05/19/ya-z-tyh-lyudey-yakym-bilshe-podobayetsya-vyhodyty-cherez-vikno/> [in Ukrainian].
11. Papusha, I. (1999). *Mizh rozpoviddiu i dyskursom: ukrainska literatura v naratyvni perspektyvi* [Between narrative and discourse: Ukrainian literature in a narrative perspective]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Ternopil: Redaktsiino-vydavnychi viddil TDPU, issue 5, pp. 67–71. [in Ukrainian].
12. Polishchuk, O.Ya. (2013). *Literaturna antropolohiia yak aktualna naukova propozyziia* [Literary anthropology as an actual scientific proposal]. *Studia philologica*, issue 2, pp. 116–120. [in Ukrainian].
13. Slavinska, I. (2011). *Halyna Pahutiak: Liudyna ne povynna prahnuty shechastia* [Halyna Pahutiak: A person should not strive for happiness]. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/society/2011/01/18/70491/> [in Ukrainian].
14. Kharchuk, R. (2008). *Odkrovennia Halyny Pahutiak* [The Revelation of Halyna Pahutiak]. Retrieved from: <http://litakcent.com/2008/07/14/roksana-harchuk-odkrovennja-halyny-pahutjak/>
15. Doležel L. *Heterocosmica: Fiction and Possible Worlds*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press. 2000. 339 p.
16. Ryan M.L. *Possible Worlds, Artificial. Intelligence, and Narrative Theory*. Bloomington: Indiana University Press. 1991. 291 p.
17. Semino, E. Text worlds. In G. Brone, & J. Vandaele (Eds.), *Cognitive Poetics: Goals, Gains and Gaps*. 2009, pp. 33–71.